

Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken naar aanleiding van de door de Tweede Kamer aangenomen conclusie van het verslag van de Commissie voor de Verzoekschriften betreffende het adres van E. G. Süverkrupp, te Delft, houdende verzoek om toepassing te zijnen aanzien van de Garantiewet Burgerlijk Overheidspersoneel

VERSLAG

Nr. 2

De Commissie voor de Verzoekschriften, in welke handen opgemaakte brief van de Minister van Buitenlandse Zaken is gesteld, heeft de eer, daaromtrent als volgt te berichten.

Adressant trad in 1935 als gediplomeerd vakonderwijzer in dienst bij het technisch onderwijs in Nederlandsch-Indië en was als zodanig in het bezit van de diploma's Werktuigbouw, Elektrotechniek en Suikertechniek, behaald aan de middelbare technische school te Amsterdam, alsmede van de onderwijzersakte, terwijl in 1938 door hem nog de hoofdkte werd verworven. Door zijn plaatsing aan een ambachtsschool kon, steeds één der aan die school gedetacheerde mulo-leerkrachten, belast met het algemeen vormend onderwijs, worden uitgespaard; ten gevolge van deze omstandigheid werd adressant vanwege zijn capaciteiten en bevoegdheden, zowel voor de technische als de algemeen vormende vakken, door de Inspectie van het Technisch Onderwijs als een zeer bruikbare, doch vooral voordelige kracht beschouwd.

Adressant beseftte bij zijn indiensttreding als gediplomeerd vakonderwijzer wel degelijk, dat hij qua pensioenregeling viel in de voor hem ongunstige pensioengroep II en niet in groep I, waartoe iedere m.t.s.-er en hoofdktebezitter, resp. bezoldigd volgens schaal 57 en 58 van de B.B.L. 1938, automatisch behoorde, doch achtte het, als jong ambtenaar in gouvernementsdienst, minder gepast, om al dadelijk over pensioenaanspraken te reclameren; hij wachtte derhalve de kans af om deze kwestie bij zijn hoogste chef, de inspecteur van het technisch onderwijs, te bepleiten. Deze gelegenheid deed zich in 1939 inderdaad voor tijdens een inspectie; bij deze gelegenheid vroeg adressant zelfs toestemming naar het m.u.l.o. of l.o. te mogen overgaan om zijn doel te bereiken, waarop de inspecteur antwoordde: „Ik laat je niet gaan, je bent bij het technisch onderwijs beter op je plaats, doch maak je hierover niet bezorgd, want van departementswege wordt aan deze zaak gewerkt”; adressant heeft toen geen verdere stappen ondernomen, op zijn chef vertrouwend, dat zijn pensioenregeling in het reine zou komen.

Daarna brak de oorlog uit met alle gevolgen van dien; adressant werd als dienstplichtige van de Koninklijke Marine eerst op 1 januari 1948 gedemobiliseerd, waardoor het voor hem eerst toen mogelijk was voor zijn burgerlijke belangen op te komen. Toen bleek hem, dat inderdaad van departementswege stappen waren ondernomen om de gediplomeerde vakonderwijzers in pensioengroep I geplaatst te krijgen, welke uiteindelijk tot een gunstig resultaat zouden hebben geleid, ware de soevereiniteitsoverdracht in 1950 niet tot stand gekomen.

Ook de laatstelijk in Indonesië door adressant beklede betrekking, t.w. die van directeur van een ambachtsschool, is ingevolge de op 5 augustus 1949 geldende pensioenbepalingen in de pensioengroep II gerangschikt.

Het hem krachtens de Garantiewet gegarandeerde, met ingang van 1 maart 1957 toegekende, voorlopige, pensioen is derhalve volgens de voor pensioengroep II geldende voorschriften geregeld.

De commissie heeft bij haar overwegingen nopens dit verzoekschrift het algemene vraagstuk van de in pensioengroep II ingedeelde gediplomeerde vakonderwijzers buiten beschouwing

gelaten; de Kamer heeft zich bij het ter zake door de Regering ingenomen standpunt (Kamerstuk zitting 1959, nr. 5300, hoofdstuk III, nr. 34, punt 12 en *Handelingen*, zitting 1959—1960, deel I, blz. 308, linkerkolom onderaan) neergelegd, zodat de commissie geen vrijheid heeft gevonden, de daarover gevoerde gedachtenwisseling te heropenen.

Adressant heeft echter verzocht, voor zijn geval een afzonderlijke voorziening te treffen met toepassing van artikel 8b der Garantiewet.

De Minister stelt hiertegenover, dat hier geen sprake is van een geval, waarvoor genoemd wetsartikel bedoeld is.

De in de Garantiewet ten behoeve van de (voormalige) Indische ambtenaren geformuleerde waarborgen waren — aldus de bewindsman — noodzakelijkerwijs in beginsel gebaseerd op en knoopen aan bij de rechtspositie van de betrokkenen, zoals die ten tijde van de soevereiniteitsoverdracht was en bij de — eveneens op die rechtspositie afgestemde — ter rondetafelconferentie overeengekomen zogenaamde afvloeiingsvoorwaarden. Het heeft nooit in de bedoeling gelegen — en de Regering heeft zulks ook altijd vooropgesteld — om het beleid van de Nederlandsch-Indische overheid, zoals zij dat in het algemeen of ten aanzien van een van haar landsdienaren in het bijzonder heeft gevoerd, achteraf te corrigeren of daartoe een mogelijkheid te openen.

Artikel 8b, dat in 1954 in de Garantiewet werd opgenomen, was erop gericht de doelstellingen van de Garantiewet beter tot hun recht te doen komen, doch beoogde niet de evengenoemde, aan die wet ten grondslag gelegde beginselen te doorbreken. Hantering van artikel 8b op grond van de omstandigheden, welke zich ten aanzien van adressant hadden voorgedaan, zou een uitholling van de aan de Garantiewet ten grondslag liggende beginselen betekenen.

De Garantiewetten zijn — aldus nog steeds de Minister — bepaald niet bedoeld om daarmee de mogelijkheid te openen tot het elimineren van sommige nadelige gevolgen, verbonden aan het geheel der Indische ambtelijke rechtspositievoorschriften, welke door de belanghebbenden, en dans soms na het einde van hun dienstverband en in het licht van geheel andere omstandigheden, als onbillijk worden aangevoeld.

De commissie kan vooralsnog niet inzien, dat aan artikel 8b der Garantiewet zodanige beperkte strekking noodzakelijkerwijs zou moeten worden toegekend.

Het artikel luidt:

„Voor gevallen, waarin deze wet of de afvloeiingsvoorwaarden niet of niet naar billijkheid voorzien, kunnen door Ons op voordracht van Onze Ministers ten behoeve van de overheidsdienaren, gewezen overheidsdienaren en nagelaten betrekkingen aanvullende garanties van het Rijk worden vastgesteld.”.

De memorie van toelichting (kamerstuk zitting 1953—1954, nr. 3310, blz. 14) vermeldt bedoelde beperking niet en de verklaring van de Minister, achteraf en bij een andere gelegenheid, „dat hier uitsluitend bedoeld is een mogelijkheid te openen om een afzonderlijke voorziening te kunnen treffen in gevallen, waarin de Republiek Indonesië¹⁾ de ter zake geldende voorschriften niet juist of niet billijk heeft toegepast, waardoor bij strikte toepassing van de Garantiewet de betrokkene nadeel zou ondervinden” (*Handelingen* zitting 1959—1960, deel I, blz. 308, rechterkolom, derde volle alinea), maakt geen deel uit van de documenten, waaruit volgens de methode van de authentieke wetsinterpretatie de bedoeling van de wetgever van 1954 mag worden afgeleid.

Ervan uitgaande, dat artikel 8b wel degelijk op adressants verzoek toegepast zou mogen en kunnen worden, dient te worden nagegaan, of daarvoor aanleiding is op grond van de overweging, dat door plaatsing van adressant in pensioengroep II niet in billijkheid is voorzien in diens pensionering. De commissie nu acht de ten aanzien van adressant getroffen voorziening inderdaad niet billijk.

¹⁾ Zulks in tegenstelling tot het voormalige Nederlandsch-Indische Gouvernement. (*Noot van de commissie.*)

Zij vestigt de aandacht op de in de aanvang van dit verslag gegeven en door de Minister niet bestreden uiteenzetting. Daaruit blijkt, dat adressant juist ten gevolge van bijzondere bekwaaamheden — het bezit, naast zijn m.t.s.-diploma's, van de akte van onderwijzer en de Europese hoofdakke — niet werd aangesteld in een betrekking met gunstiger pensioenvoorzichten, waarin zijnerzijds slechts werd berust op een toezegging, met betrekking tot de pensioenregeling voor de groep, waartoe hij bleef behoren, waarop hij redelijkerwijze mocht vertrouwen, doch die door geheel andere oorzaken nimmer gehonoreerd is. De commissie zou het onbillijk achten, indien adressant het slachtoffer zou worden van een gang van zaken, waaromtrent de Minister zelf schrijft: „Het is te betreuren, dat dienstbelangen het destijds nodig maakten betrokkene in de door hem beklede functie bij het technisch onderwijs aan te houden.”.

Gesteld voor de vraag, wie deze onbillijkheid zou dienen te redresseren, nam de commissie aanvankelijk het standpunt in, dat zulks op de weg der Indonesische regering — als algemeen opvolgster in de rechten en verplichtingen van de voormalige Nederlandsch-Indische Regering — lag. In deze gedachtengang zou het achterwege laten door de Indonesische regering van zodanige correctie van adressants pensioenpositie zijn op te vatten als een nalatigheid van die regering, in welk geval — naar de commissie veronderstelt — ook naar de mening van de Minister artikel 8b der Garantiewet zonder meer gehanteerd zou kunnen worden.

De bewindsman heeft de commissie echter medegedeeld, deze gedachtengang niet tot de zijne te maken.

Er bestond, zo meent de Minister, voor de Republiek geen enkele verplichting, ook geen morele, om voor adressant een afzonderlijke voorziening als door de commissie bedoeld te treffen. De Republiek had namelijk met adressant voor wat diens pensioenaanspraken betreft geen bemoeienis, omdat betrokkene, na kort na de soevereiniteitsoverdracht, te weten in juli 1950, met verlof naar Nederland te zijn vertrokken, ultimo februari 1952 eigener initiatief ontslag uit de dienst heeft genomen.

Aangezien hij toen nog onvoldoende diensttijd had, kon hij jegens de Republiek geen recht op pensioen doen gelden. Door de uitspraak van de Garantiewetcommissie, dat hij verkeerde in een geval, als bedoeld in artikel 2, lid 1 sub c van de Garantiewet, zoals deze oorspronkelijk luidde, verkreeg hij van Nederland de ter ronde-tafel-conferentie vastgestelde afvloeiingsaanspraken, welke omvatten vijf jaar wachtgeld, gevolgd door het per 1 maart 1957 ingegane Garantiewetpensioen.

Bij de commissie rezen in dit verband nog een aantal meer algemene vragen naar aanleiding van de mededeling van de Minister „dat het nooit in de bedoeling gelegen heeft om het beleid van de Nederlandsch-Indische overheid ten aanzien van een van haar landsdienaren achteraf te corrigeren”. Impliceert dit, dat eventuele wenselijke correcties dan door de Indonesische regering zouden moeten worden aangebracht, ook nu nog? Komt m.a.w. het standpunt van de Regering hierop neer, dat men bij haar voor wat deze zaken betreft aan het verkeerde adres is en dat men zich bij de Indonesische regering dient te vervoegen?

Is dit standpunt nog wel houdbaar, sinds Nederland zich genoopt heeft gezien, de uitbetaling in Nederland van de Indische pensioenen over te nemen? Zijn voor de thans in Nederland met de uitbetaling belaste instanties beslissingen van de Indonesische regering ter correctie van pensioenbeslissingen van de voormalige Nederlandsch-Indische overheid bindend? Ligt het in het voornemen, dat Indonesië weer overgaat tot het zelf uitbetalen van bedoelde pensioenen? Zo neen, betekent het standpunt van de Minister dan, dat in wezen beslissingen der voormalige Nederlandsch-Indische overheid nopens pensioenen, hoe aanvechtbaar ook, nimmer meer voor enige correctie vatbaar zullen zijn? De commissie acht een bevestigend antwoord op deze laatste vraag nauwelijks denkbaar.

Onder de gegeven omstandigheden meent de commissie dan ook, dat redressering van de jegens adressant begane onbillijkheid voorshands op de weg ligt van de Nederlandse Regering zelf. Zij laat daarbij in het midden of en, zo ja, in welke mate een en ander wellicht te eniger tijd door Indonesië overgenomen zal worden c.q. op Indonesië verhaald zal kunnen worden.

Ten slotte heeft de commissie nagegaan, of inwilliging van adressants verzoek tot consequenties zou leiden voor wat betreft de gehele groep van in pensioengroep II ingedeelde gediplomeerde vakonderwijzers. Haars inziens bestaat er geen aanleiding, zodanige consequenties te vrezen. Adressant stelt, de enige te zijn uit het korps gediplomeerde vakonderwijzers, die zowel vanwege zijn hoofdakte (schaal 58) als vanwege zijn m.t.s.-diploma's (schaal 57) voor elk apart in pensioengroep I ondergebracht had kunnen worden. Dat adressant qua onderwijsbevoegdheid zodanige uitzonderingspositie in vermeld korps bekleedde is door de Minister niet weersproken.

De commissie heeft derhalve de eer, aan de Kamer voor te stellen de Regering uit te nodigen adressants verzoek in hernieuwde overweging te nemen, eventueel met inschakeling andermaal van de Garantiewetcommissie, en de Kamer van het resultaat van zodanige overweging, met inbegrip van een eventueel nieuw advies der Garantiewetcommissie, in kennis te stellen.

Aldus vastgesteld 1 juli 1964.

VAN RIJCKEVORSEL
TEN BROECKE HOEKSTRA
BAETEN
KIEFT
VAN GELDER
ENGELSMAN
SINGER-DEKKER.